

REGIONAL KOMPETANSETJENESTE
for habilitering

Årsplan 2026

Regional kompetansetjeneste for habilitering (RKHAB)

Innhold

1 INNLEDNING	3
2 FØRINGER OG RAMMER FOR RKHAB	3
3 KUNNSKAPSFORMIDLING OG KOMPETANSEBYGGING	4
3.1 Psykisk helse	5
3.2 Utfordrende atferd	5
3.3 Søvnmønstre hos barn og unge	5
3.4 Kartlegging av smerte hos personer med kommunikasjonsvansker	5
3.5 Følgetilstander av medfødte og tidlige ervervede skader/sykdommer i nervesystemet og muskelsykdommer hos voksne	6
4 KUNNSKAPSBASERT PRAKSIS OG FAGLIGE RETNINGSLINJER.....	6
4.1 Faglige retningslinjer og behandlingslinjer	6
5 UTVIKLING AV HELSEPEDAGOGISK MATERIELL	7
5.1 Visuelt støttemateriell/samtaleverktøy	7
5.2 Digitale kurs	7
6 FAGPLAN FOR HABILITERING	7
7 FAGNETTVERK OG MØTEPLASSER.....	8
8 FORSKNING	8
9 SAMARBEID	9
9.1 Nasjonalt kompetansetjenestenettverk innen habilitering.....	9
9.2 Regionale kompetansetjenester i Helse Sør-Øst og nasjonale kompetansetjenester	9
9.3 Samarbeid og deltakelse i fagutvikling regionalt og nasjonalt	9
10 VIRKSOMHETSDATA.....	9

1 INNLEDNING

Årsplan 2026 gir en oversikt over tema som skal prioriteres når det gjelder kunnskapsformidling og kompetansebygging, samt hvilke oppgaver RKHAB skal ivareta innenfor kompetansetjenestens føringer og rammer. Årsplanen er forelagt begge referansegruppene for innspill og vedtatt av styringsgruppen for RKHAB i møtet 31.10.25.

2 FØRINGER OG RAMMER FOR RKHAB

De viktigste føringene for RKHAB er gitt i Retningslinje for etablering, organisering og finansiering av regionale kompetansetjenester i Helse Sør-Øst (20.12.2012).

Regional kompetansetjeneste for habilitering (RKHAB) skal bidra til å styrke kvaliteten på habiliteringstjenestene i regionen gjennom formidling av kunnskap og bygging av kompetanse. Målet er å bidra til kunnskapsbaserte tjenester bygget på forskning, klinisk erfaring og brukerkunnskap. Det er også ett uttalt mål at brukerne av habiliteringstjenestene skal sikres likeverdige tjenester på høyt faglig nivå.

Fagplan for habilitering ble vedtatt av styret i Helse Sør-Øst i september 2023. Fagplanen har prioritert noen innsatsområder som legger føringer for tjenesteutvikling og styrking i habiliteringstjenestene. RKHAB har hatt oppgaver knyttet til gjennomføringen av fagplanens fase 1 (2023-2025), og vil fortsatt ha en aktiv rolle i neste fase av gjennomføringen med vekt på oppgaver som ligger innenfor RKHAB sitt ansvarsområde som kompetansetjeneste.

Målgruppe

Målgruppen for RKHAB er primært ansatte i spesialisthelsetjenesten som jobber ved habiliteringstjenestene for barn og unge og for voksne (HABU og HAVO) i Helse Sør-Øst. RKHAB sine tilbud og aktiviteter skal derfor utvikles i tett samarbeid med habiliteringstjenestene og tilpasses behovene i disse tjenestene.

Fagpersoner fra andre deler av spesialisthelsetjenesten eller i privat virksomhet som har avtale med spesialisthelsetjenesten kan også benytte seg av tilbudene fra RKHAB.

Fagpersoner utenfor helseregion Sør-Øst kan delta på kurs og konferanser i regi av RKHAB ved ledig kapasitet og eventuelt mot en høyere kursavgift.

Fagpersoner i kommunal helse- og omsorgstjeneste er indirekte målgruppe gjennom en styrking av habiliteringstjenestene og deres arbeid med å overføre kunnskap til kommunene.

Organisering

RKHAB er organisert som en selvstendig enhet i Oslo Universitetssykehus (OUS), Barne- og ungdomsklinikken, Barneavdeling for nevrofag, Seksjon for nevrohabilitering – barn.

Styringsgruppe

Det er opprettet en styringsgruppe som består av lederne for habiliteringstjenestene ved hvert sykehusområde i HSØ, og en brukerrepresentant oppnevnt av brukerutvalget i HSØ.

Mandat for styringsgruppen:

- Sikre at RKHAB utvikles i tråd med HSØ sine krav og forventninger slik disse er skissert i relevante styringsdokumenter.
- Legge føringer for faglige og strategiske prioriteringer gjennom årlige planer for RKHAB.

Referansegrupper

Det er opprettet to referansegrupper, en med representanter fra HABU og en med representanter fra HAVO. Ved utgangen av planperioden skal det vurderes om ordningen med to referansegrupper skal videreføres eller om gruppene skal slås sammen til en felles referansegruppe.

Referansegruppene er bredt tverrfaglig sammensatt med representanter fra alle HF med habiliteringsavdeling. I tillegg deltar en brukerrepresentant i hver av gruppene oppnevnt av brukerutvalget i HSØ.

I referansegruppen HABU deltar også representanter fra RBUP og OsloMet.

Mandat for referansegruppene:

- Bidra til at RKHAB utvikles til å bli en kompetansetjeneste for alle habiliteringstjenestene i regionen i tråd med føringene fra HSØ og styringsgruppen.
- Bidra til utvikling og utforming av RKHAB sitt opplæringstilbud og andre aktiviteter ifølge gjeldende mandat.

Styringsgruppen og referansegruppene har møter ca. to ganger årlig.

3 KUNNSKAPSFORMIDLING OG KOMPETANSEBYGGING

RKHAB skal gjennomføre kurs, fagdager og andre typer samlinger innenfor tema som er særlig prioritert for kompetansehevning i årsplanen, eller som tiltak for å bidra til implementering av faglige retningslinjer eller behandlingslinjer. Arrangementene blir annonsert på nettsiden til RKHAB og i nyhetsbrev. Informasjon om arrangementene sendes også direkte til alle lederne. Digital deltakelse vil bli tilbudt når det er formålstjenlig.

I tillegg skal det i planperioden gjennomføres/planlegges:

- **Basiskurs i habilitering høsten 2025/våren 2026**
Formålet med basiskurset er å bidra til økt kompetanse og faglig trygghet hos tjenesteutøverne i en tverrfaglig spesialisert habiliteringstjeneste. Kurset omhandler tema som er sentrale for ansatte i habiliteringstjenestene uavhengig av fagbakgrunn eller hvor lang fartstid en har.
- **Regional habiliteringskonferanse februar 2027**
Planleggingen starter i 2026.

I kapitlene 3.1-3.5 omtales temaer som er særlig prioritert for kunnskapsformidling og kompetansebygging.

3.1 Psykisk helse

RKHAB skal bidra til at ansatte har nødvendig kompetanse til å

- avdekke psykiske lidelser og medvirke til at pasienter i målgruppen for habiliteringstjenestene får psykisk helsehjelp ved riktig instans/nivå (kommune, habilitering, psykisk helsevern)
- behandle psykiske lidelser hos barn og unge med alvorlig og dyp utviklingshemming, samt voksne med moderat, alvorlig og dyp utviklingshemming eventuelt i samarbeid med psykisk helsevern¹

Tema i 2026:

- kartlegging og utredning av psykiske lidelser hos barn og unge
- medikamentell og ikke medikamentell behandling av psykiske lidelser hos barn og unge

Behov for kompetanseheving i HAVO skal vurderes i forbindelse med gjennomføring av tiltakene i Regional fagplan for habilitering og Regional fagplan for psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (se kapittel 5).

RKHAB skal samarbeide med andre aktuelle kompetansetjenester ved planlegging og gjennomføring av kompetanseheving (for eksempel RBUP og NKUP).

3.2 Utfordrende atferd

RKHAB skal bidra til kompetanseheving i forbindelse med implementering av behandlingslinjene for utredning og behandling av utfordrende atferd i målgruppen for HABU og HAVO. Det skal blant annet arrangeres erfaringssamlinger med temaer meldt inn fra tjenestene. Andre tiltak vurderes fortløpende ut ifra behov i tjenestene.

3.3 Søvnvansker hos barn og unge

RKHAB skal bidra til at HABU har nødvendig kunnskap om søvnvansker hos barn og unge, og kompetanse til å avdekke og behandle søvnvansker i målgruppen for HABU.

Tema i 2026:

- Medikamentell behandling av søvnvansker (fagdag i mars).
- Samle kunnskap om kartlegging, utredning og behandling av søvnvansker i HABU sin målgruppe på nettsiden til RKHAB.

3.4 Kartlegging av smerte hos personer med kommunikasjonsvansker

RKHAB skal bidra til at HABU og HAVO har nødvendig kompetanse og verktøy til å utføre systematisk kartlegging av smerte hos barn, unge og voksne med kommunikasjonsvansker som grunnlag for behandling av smerte. Det skal gjennomføres en webinarrekke om temaet smerte høsten 2025 og våren 2026. Andre tiltak vurderes fortløpende.

¹ Ref prioriteringsveiledere for habiliteringstjenestene

3.5 Følgetilstander av medfødte og tidlige ervervede skader/sykdommer i nervesystemet og muskelsykdommer hos voksne

RKHAB skal i samarbeid med HAVO beskrive kompetansebehov og lage en plan for kunnskapsformidling og kompetanseheving, etter at det er gjennomført et arbeid med å definere hvilke pasienter og følgetilstander spesialisthelsetjenesten har ansvar for, og hvilken rolle HAVO bør ha i utredning og behandling av pasienter som omfattes av tilstandsgruppen² (se også kapittel 5).

4 KUNNSKAPSBASERT PRAKSIS OG FAGLIGE RETNINGSLINJER

RKHAB skal bidra til at ansatte i HABU og HAVO jobber kunnskapsbasert. RKHAB skal i samarbeid med tjenestene utarbeide og understøtte implementering av faglige retningslinjer og behandlingslinjer for HABU og HAVO. Prioritering av tema for nye retningslinjer og behandlingslinjer skal beslutes i samråd med ledernetverkene i regionen.

RKHAB skal bidra til implementering av nasjonale retningslinjer fra Helsedirektoratet, og kan vurdere å tilpasse/understøtte implementering av faglige retningslinjer av god kvalitet som utarbeides av andre kompetansemiljø.

4.1 Faglige retningslinjer og behandlingslinjer

4.1.1 Retningslinje for oppfølging av barn og unge med Down syndrom

Retningslinjen ble først publisert i februar 2017 og ny litteraturgjennomgang ble gjort våren 2022 uten at det førte til endringer i anbefalingene i retningslinjen. RKHAB vil kartlegge i hvilken grad retningslinjen følges i HABU, og sammen med tjenestene vurdere behovet for å oppdatere retningslinjen.

4.1.2 Retningslinje for diagnostisk utredning av barn og unge ved spørsmål om utviklingshemming

Retningslinjen ble publisert september 2019. En revisjon ble gjennomført i 2023. RKHAB skal bidra til implementering av retningslinjen og har ansvaret for at retningslinjen holdes oppdatert.

4.1.3 Retningslinje for diagnostisk utredning av voksne ved spørsmål om utviklingshemming

Retningslinjen ble publisert i mai 2021. En revisjon ble gjennomført i 2025. RKHAB skal bidra til implementering av retningslinjen og har ansvaret for at retningslinjen holdes oppdatert.

4.1.4 Behandlingslinje for utredning og behandling av utfordrende atferd hos barn og unge

Behandlingslinjen ble publisert i januar 2023. RKHAB skal bidra til implementering av behandlingslinjen, og har ansvaret for at behandlingslinjen holdes oppdatert.

4.1.5 Behandlingslinje for utredning og behandling av utfordrende atferd hos voksne

Behandlingslinjen ble publisert høsten 2025. RKHAB skal bidra til implementering av behandlingslinjen, og har ansvaret for at behandlingslinjen holdes oppdatert.

² Følgetilstander av skader/sykdommer i nervesystemet og muskelsykdommer - Helsedirektoratet

5 UTVIKLING AV HELSEPEDAGOGISK MATERIELL

5.1 Visuelt støttmateriell/samtaleverktøy

RKHAB har utviklet samtaleverktøyet om utviklingshemming hos barn og unge, og oversatt det til flere språk. Med bakgrunn i gode tilbakemeldinger når det gjelder nytteverdi og etterspørsel fra ansatte i HABU, skal RKHAB i samarbeid med ulike miljø utvikle nytt visuelt støttmateriell til bruk i samtaler med pasienter og pårørende. I 2026 skal det jobbes med materiell om:

- angst og depresjon
- diagnosen cerebral parese (CP), vanlige tilleggsvansker og hvilke utfordringer det kan gi i hverdagslivet

5.2 Digitale kurs

RKHAB samarbeider med Regionalt senter for digital læring og kompetanseutvikling (RegDig) om utvikling av digitale kurs/e-læring til bruk i habiliteringstjenestene. Det er startet opp to arbeid som skal slutføres i 2026:

- basisinformasjon om ervervet hjerneskade hos barn til kommunalt ansatte for å effektivisere veiledning fra HABU
- grunnleggende informasjon om diagnosen autisme, om å forstå vanskene det medfører og noe grunnleggende om hvordan møte barnets vansker. Målgruppe er primært foreldre/pårørende til førskolebarn som diagnostiseres med autisme.

For å nå pasienter og pårørende med ulik språkbakgrunn, er det nødvendig å oversette relevant materiell til flere språk.

6 FAGPLAN FOR HABILITERING

RKHAB har ulike oppgaver knyttet til gjennomføringen av Fagplan habilitering - Helse Sør-Øst RHF (helse-sorost.no). Følgende er prioritert for 2026:

- **Behandlingslinje for utfordrende atferd hos barn, unge og voksne** (se punkt 3.2 i årsplanen).
- **Følgetilstander av medfødte og tidlige ervervede skader/sykdommer i nervesystemet og muskelsykdommer hos voksne:** Lede en arbeidsgruppe som skal definere hvilke pasienter og følgetilstander spesialisthelsetjenesten har ansvar for og hvilken rolle HAVO bør ha i utredning og behandling.
- Bistå Helse Sør-Øst med å koordinere arbeidet med gjennomføring av fagplanen.

7 FAGNETTVERK OG MØTEPLASSER

RKHAB skal gi støtte til etablerte regionale fagnettverk³ i form av å

- ha oppdatert informasjon om nettverkene og kontaklinformasjon på RKHAB sin nettside
- tilby økonomisk støtte til innleie av forelesere på nettverksmøter
- ha kontakt med nettverkene og eventuelt delta for å informere om prioriterte områder for kompetanseheving i regi av RKHAB og fange opp nye kompetansebehov
- gi praktisk støtte til nettverkssamlinger etter avtale og behov
- delta i og gi organisatorisk støtte til regionalt fagnettverk for ervervet hjerneskade hos barn og unge
- innhente årsrapporter fra de regionale nettverkene og legge de frem for ledernettverkene.

Behov for nye fagnettverk og avvikling av fagnettverk skal drøftes og besluttes i ledernettverkene. RKHAB skal bistå praktisk i etablering av nye nettverk på prioriterte områder. RKHAB kan også arrangere regionale samlinger etter drøfting og beslutning i ledernettverkene.

Samling for kontorfaglig ansatte

RKHAB skal i 2026 arrangere to samlinger for kontorfaglig ansatte i HABU og HAVO for å bidra til kompetanseheving og likere praksis innenfor det kontorfaglige området. Behovet for å videreføre tilbudet om samlinger skal vurderes i løpet av 2026.

Samling for pedagoger

RKHAB skal bistå i planlegging og gjennomføring av en regional samling for pedagoger i HABU og HAVO.

8 FORSKNING

RKHAB skal

- informere om aktuell forskning som er relevant for habiliteringsfeltet gjennom ulike arrangement, faglige retningslinjer/behandlingslinjer, emneside på Helsebiblioteket, egen nettside, nyhetsbrev etc
- bidra til at ansatte i HABU og HAVO har kompetanse til å søke etter og kritisk vurdere forskningslitteratur
- delta i Norsk Akademi for Habiliteringsforskning
- arrangere en nasjonal forskningskonferanse i oktober 2026 i samarbeid med Norsk Akademi for Habiliteringsforskning
- bidra til at Helse Sør-Øst styrker satsningen på forskning innen innsatsområdene i Fagplan for habilitering

³ ASK nettverk, Flerkulturelt nettverk, Legenettverk, Psykolognettverk, Sosionomnettverk, Sykepleiernettverk, PSA/SSA nettverk

9 SAMARBEID

RKHAB skal ha kontakt og samarbeide med HABU og HAVO blant annet gjennom deltakelse i ulike fagnettverk, ledernettverk, gjennom møter med de enkelte tjenestene og i referansegruppene og styringsgruppen for RKHAB.

RKHAB skal i tillegg ha kontakt og samarbeid med andre kompetansetjenester som er aktuelle for habiliteringsfeltet.

9.1 Nasjonalt kompetansetjenestenettverk innen habilitering

RKHAB deltar i et nasjonalt nettverk sammen med regionale kompetansetjenester innen habilitering i Helse Vest og Helse Midt-Norge. Fra Helse Nord deltar en representant fra habiliteringstjenesten ved Universitetssykehuset Nord-Norge (UNN). Nettverket er basert på at utveksling av kunnskap og erfaring og samarbeid om ulike fagutviklingstiltak på tvers av regioner, kan bidra til forbedret kvalitet på habiliteringstjenester nasjonalt og til mer effektiv kompetanseutvikling.

Samarbeidsområder i 2026:

- Holde oppdatert en emneside om habilitering på Helsebiblioteket [Habilitering - Helsebiblioteket](#)
- Dele informasjon om aktiviteter og fagutvikling i egen region.
- Bidra i utvikling av en brukerundersøkelse for habiliteringstjenestene.
- Informere og involvere hverandre ved utarbeidelse av faglige retningslinjer og behandlingslinjer som har nasjonal interesse.
- Kontakt med Arbeidsutvalget for barne- og voksenhabilitering rundt felles satsningsområder.

9.2 Regionale kompetansetjenester i Helse Sør-Øst og nasjonale kompetansetjenester

RKHAB skal ha kontakt og samarbeide med andre kompetansetjenester som tilbyr kompetanseutvikling som er aktuelt for ansatte i HABU og HAVO med tanke på å

- arrangere kurs og fagdager sammen
- invitere forelesere fra andre kompetansetjenester til våre kurs og fagdager
- lære av hverandre om hvordan drive og utvikle kompetansetjeneste
- unngå overlappende arrangement

RKHAB skal holde oppdatert en oversikt over nasjonale og regionale kompetansetjenester som er aktuelle for habiliteringsfeltet på vår nettside.

9.3 Samarbeid og deltakelse i fagutvikling regionalt og nasjonalt

RKHAB skal etter forespørsel, kapasitet og kompetanse bidra i utviklingsarbeid i regi av regionale og nasjonale instanser, dersom det er relevant og viktig for habiliteringsfeltet. Det vil fremgå av årsrapportene hvilke arbeid RKHAB har deltatt i.

10 VIRKSOMHETSDATA

RKHAB skal

- oppdatere årlig oversikt over stillinger i HABU og HAVO per 31.12 fordelt på faggrupper
- bistå HSØ i utviklingen av en rapportside om pasientaktivitet og ventetider i habiliteringstjenestene basert på data fra Norsk pasientregister (NPR)